

методиками в овочівництві і баштанництві. Методи дослідження: польові та лабораторні. Завданням досліджень було вивчення вирощування насінників кавуна та дині в умовах краплинного зрошення за різних схем посіву і густоти рослин: 1,4 x 0,35 м (20,3 тис. шт./га); 1,4 x 0,7 м (10,2 тис. шт./га); 1,4 x 1,05 м (6,8 тис. шт./га) та строків сівби: 25 квітня (1); 12 травня (2); 25 травня (3).

Вивчено різні способи одержання насіння кавуна і дині (18 варіантів) залежно від густоти рослин і схеми їх розміщення та строків сівби за вирощування при краплинному поливі і без зрошення. Контроль – вирощування насінників за схеми посіву 1,4 x 0,7 м (10,2 тис. шт./га) з висівом насіння 12 травня (2-й строк).

Найвищий урожай насіння кавуна – 287,7 і дині 174,8 кг/га одержано в умовах краплинного зрошення за другого строку сівби, схеми посіву 1,4 x 0,35 м і густоті рослин 20,3 тис. шт./га.

Приріст урожаю до контролю становив відповідно 26,9 (10,3%) та 25,2 (16,1%) кг/га.

Встановлено оптимальний строк посіву кавуна та дині на насіння – початок другої декади травня. Висів за 1-го і 3-го строків привів до зменшення врожаю насіння кавуна на 57,0–61,4 і 74,8–80,3 кг/га; дині відповідно: на 30,1–32,3 та 44,0–49,1 кг/га в порівнянні з контролем. Урожай насіння за густоти рослин 6,8 тис. шт./га (1,4 x 1,05 м) зменшувався у кавуна на 16,8–23,6 кг/га, дині – на 13,5–17,7 кг/га по відношенню до контрольних варіантів.

Найвищий прибуток при вирощуванні насіння кавуна – 173,7 тис. грн/га і дині 145,1 тис. грн/га та рентабельність відповідно 307,4% і 264,3% одержано при краплинному зрошенні за схеми посіву 1,4 x 0,35 м з густотою рослин 20,3 тис. шт./га за другого строку висіву насіння і перевищувало показники контролю: по кавуну на 18,7 тис. грн/га та 18,2%; дині – на 25,5 тис. грн/га та 36,9%.

УДК: 633.111«324»:631.527:57.017.3

Замліла Н. П., канд. с.-г. наук, в. о. старшого наукового співробітника лабораторії селекції озимої пшениці

Вологдіна Г. Б., канд. с.-г. наук, старший науковий співробітник лабораторії селекції озимої пшениці

Гуменюк О. В., кандидат с.-г. наук, завідувач лабораторії селекції озимої пшениці

Миронівський інститут пшениці імені В.М. Ремесла Національної академії аграрних наук України

e-mail: ninazamlila@ukr.net

АДАПТИВНІСТЬ СЕЛЕКЦІЙНИХ ЛІНІЙ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ ЗА КОМПЛЕКСОМ ОЗНАК

Адаптивність сорту є однією з найважливіших його властивостей, тому цій ознаці приділяється значна увага в селекційних програмах більшості країн світу. З адаптивністю тісно пов'язане поняття екологічної стабільності, яка відображає здатність сорту протистояти стресовим факторам. Гостро стоїть питання пошук підвищення адаптивного потенціалу у новостворюваних сортів та оцінки рівня адаптивності, комплексного підходу до ідентифікації кращих генотипів пшениці озимої на завершальних етапах селекції.

Дослідження проводили в Миронівському інституті пшениці імені В. М. Ремесла НААН України впродовж 2018/19 – 2021/22 рр. у лабораторії селекції озимої пшениці. Погодні умови за роками різнились за гідротермічним режимом вегетаційних періодів пшениці озимої, що дало можливість оцінити адаптивність 18 перспективних ліній пшениці м'якої озимої за ознаками «врожайність», «маса 1000 зерен» і «висота рослин».

За період досліджень найвищу середню врожайність (8,18 т/га.) отримали у 2018/19 р. за (ГТК 0,85), а найнижчу (3,37 т/га) в посушливому 2019/2020 р. за (ГТК 0,60). Урожайність у 2020/21 р. і 2021/22 р. була на рівні 6,47 т/га і 6,14 т/га. за (ГТК 0,9 – слабка посуха).

Показники маси 1000 зерен і висоти рослин мали таку ж загальну тенденцію залежно від умов середовища.

Для визначення адаптивності ліній використали середні значення за окремими ознаками, їх (max), (min), та статистичні показники (V), (Sc) (Hom) $(X_{\max} - X_{\min})$, $(X_{\max} + X_{\min})/2$, (b_i) і (S^2_{di}) в «рейтингу адаптивності сорту» (РАС).

За обрахунками РАС вищу адаптивність за ознаками мають селекційні лінії Лютесценс 60250, Лютесценс 60293, Лютесценс 60492, Лютесценс 60472, Еритроспермум 60724, Еритроспермум 60667, які займали вищі місця у ранжирі (1–10). Вище згадані лінії виявились кращими і за комплексом досліджуваних ознак, так як посіли найвищі місця в узагальненому РАС.

Серед вивчених селекційних ліній найкращими за адаптивністю виявились Лютесценс 60250 ('МІП Аеліта') і Лютесценс 60472 ('МІП Довіра'), які проходять державну кваліфікаційну експертизу в Українському інституті експертизи сортів рослин.

За результатами досліджень доведено, що прогноз параметрів адаптивності за комплексом ознак є більш надійним способом визначення характеристики окремих генотипів пшениці озимої.